

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **D. a.s. Š.**, IČO: X., zastúpeného JUDr. V. A., advokátom v B., proti žalovanému **J. M.**, bývajúcemu v B., zastúpenému JUDr. B. N., advokátom v B., **o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 11 C 123/1996, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 19. februára 2008, sp. zn. 9 Co 117/2007, rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 19. februára 2008, sp. zn. 9 Co 117/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Galanta rozsudkom (v poradí tretím) z 20. marca 2007 č. k. 11 C 123/1996-362 zamietol návrh, ktorým sa žalobca domáhal určenia, že je vlastníkom nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. úz. T. a to parc. č. X. – zastavaná plocha o výmere X. m² a parc. č. X. – zastavaná plocha o výmere X. m², ktoré vznikli odčlenením od parc. č. X. o výmere X. m², vedenej na LV č. X. Správy katastra Š. a ktoré boli odčlenené geometrickým plánom č. X., ktorý vyhotovil V. M., geodet dňa 22.5.2006 a ktorý bol overený Správou katastra Š. dňa 1.6.2006 pod č. X.. Žalobcu zaviazal zaplatiť žalovanému náhradu trov konania 20 402,-- Sk k rukám jeho právneho zástupcu do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Mal za to, že pre posúdenie otázky, či je žalobca vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti, bolo nevyhnutné zaoberať sa platnosťou a účinnosťou vyvlastňovacieho rozhodnutia vydaného Finančným odborom ONV v G. dňa 31.5.1961 pod č. F.. Dospel k záveru, že uvedené rozhodnutie je potrebné považovať za nulitné a nevyvolávajúce pre jeho účastníkov právne následky, nakoľko účastníkmi tohto konania boli J. M. a manželka A., rod.

R., právni predchodcovi žalovaného. Vyvlastňovacie rozhodnutie bolo postihnuté neodstrániteľnou vadou, ktorá vyplýva hlavne z toho, že vlastník vyvlastňovanej nehnuteľnosti, proti ktorému rozhodnutie smerovalo a malo vyvolať zmenu v jeho právach a povinnostiach spočívajúcich vo vlastníctve nehnuteľnej veci, bol už v čase vydania tohto rozhodnutia mŕtvý a vlastníkom 1/2 vyvlastňovanej nehnuteľnosti bol už jeho syn, terajší žalovaný. Tieto skutočnosti jednoznačne vyplývali z výťahu zo Zápisnice o prejednaní pozostalosti J. M. č. X., ktorý v roku 1944 zomrel a v rámci dedičského konania po ňom, ako oprávnený dedič, nadobudol dedičský podiel žalovaný a jeho matka A. M. rod. R.. Preto, ak žalovaný, ktorý bol v tom čase spoluvlastníkom predmetnej nehnuteľnosti, nebol účastníkom vyvlastňovacieho konania, vyvlastňovacie konanie nemohlo mať dopad na zmenu vlastníckeho režimu k spornej nehnuteľnosti minimálne v časti jeho spoluvlastníckeho podielu. V priebehu konania žalobca hodnoverným spôsobom nepreukázal ani doručenie vyvlastňovacieho rozhodnutia alebo jej matke žalovaného A. M. rod. R., na základe čoho súd prvého stupňa mal za to, že ani v časti jej spoluvlastníckemu podielu nemohlo dôjsť k právoplatnému vyvlastneniu a to aj napriek tomu, že na vyvlastňovacom rozhodnutí je vyznačená právoplatnosť. Tieto skutočnosti, že k zmene vlastníctva k spoluvlastníckemu podielu A. M. nedošlo, vyplývali i z rozhodnutia bývalého Štátneho notárstva B. II. č. D 808/92, v zmysle ktorého žalovaný titulom dedenia nadobudol vlastnícke právo aj k druhej polovici parc. č. X. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že návrhu žalobcu nie je možné vyhovieť a určiť jeho vlastníctvo k nehnuteľnosti ani titulom vydržania. Posúdil právnu úpravu inštitútu vydržania a to od doby vydania vyvlastňovacieho rozhodnutia až do uplatnenia si práv účastníkov. K vydaniu rozhodnutia, ktoré malo mať za následok vyvlastnenie časti parc. č. X. došlo dňa 20.7.1961, pričom zo znenia tohto rozhodnutia vyplýva, že už v čase jeho vydania spornú časť nehnuteľnosti užívala socialistická organizácia a to Ch. Z. J. D., n.p. B., D. Š.. V tom čase bol inštitút vydržania upravený v § 115 zákona č. 141/1950 Zb., pričom vydržaním bolo možné nadobudnúť vlastnícke právo, ak nešlo o nescudziteľné právo v socialistickom vlastníctve, pričom orná pôda – poľnohospodárska pôda ako je stále vedená parc. č. X., nebola predmetom spôsobilým vydržania, teda bolo možné skonštatovať, že vydržacia doba ani nezačala plynúť. Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. držbu a vydržanie ako inštitúty spôsobujúce nadobudnutie vlastníctva až do svojej novelizácie t.j. do 1.4.1983 neupravoval. Podľa tejto novely bolo v prípade pozemkov upravené vydržanie tak, že v prípadoch, kedy boli splnené podmienky vydržania vždy nadobudol štát, v uvedenom období však rovnako poľnohospodársku pôdu v zmysle vtedy platnej právnej úpravy nebolo možné považovať za predmet spôsobilý

vydržania. Nakoľko pozemky – poľnohospodárska, resp. orná pôda neboli spôsobilým predmetom vydržania podľa vtedy platného § 135 a ods. 3 Občianskeho zákonníka v znení jeho novely č. 131/1982 Zb., nebolo možné započítať vydržaciú lehotu, ktorá začala plynúť v období účinnosti novely Občianskeho zákonníka č. 131/1982. Vydržania vlastníctva k poľnohospodárskym pozemkom bolo umožnené až novelou č. 509/1991 Zb. s účinnosťou od 1.1.1992. Vzhľadom na tú skutočnosť, že na posúdenie oprávnenosti držby spôsobujúcej ako následok po uplynutí vydržacej lehoty vznik vlastníctva na strane oprávneného držiteľa sú vyžadované zákonné podmienky a to: oprávnenosť držby, uplynutie zákonom určovacej lehoty a spôsobilý predmet vydržania, vychádzal v danom prípade súd prvého stupňa z toho, že nebola splnená podmienka spôsobilého predmetu vydržania. Poukázal i na znenie novely č. 509/1991 Zb. v zmysle ktorej bolo možné vydržanie vlastníctva k poľnohospodárskej pôde. Zo žiadneho ustanovenia tejto novely nebolo možné vyvodiť, že by do vydržacej doby bolo možné započítať čas, ktorý mal držiteľ v držbe poľnohospodársku pôdu, ktorá pred 1.1.1992 nebola spôsobilým predmetom vydržania. Takéto započítanie oprávnenej držby pritom neumožňuje ani interterpolárne ustanovenie § 872 ods. 6 Občianskeho zákonníka v znení zák. č. 509/1991 Zb. Toto ustanovenie sa vzťahuje iba na pozemok, ku ktorému bolo možné podľa doterajších predpisov nadobudnúť právo na uzavretie dohody o osobnom užívaní pozemku, pričom poľnohospodárska pôda, za ktorú je potrebné parc. č. X. na základe toho ako je označená v príslušnom liste vlastníctva č. X. považovať, takýmto pozemkom nebola. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že žalobca pri posudzovaní otázok súvisiacich s vydržaním rovnako nepreukázal svoju dobromyseľnosť, nakoľko túto podľa názoru súdu nebolo možné odvodzovať a dovolávať sa jej na základe nulitného a nezákonného rozhodnutia, za aké bolo potrebné považovať rozhodnutie č. F. Uvedené rozhodnutie bolo vydané štátnym orgánom, pričom malo spôsobiť zmenu vlastníckeho práva k spornej časti nehnuteľnosti a to v prospech štátu. Na základe uvedeného rozhodnutia malo súčasne so zmenou vlastníckeho práva k spornej časti nehnuteľnosti byť zriadené užívanie vyvlastnenej nehnuteľnosti v prospech socialistickej organizácie, t.j. v prospech právneho predchodcu žalobcu. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že štát, ktorého orgán rozhodnutie vydal a účelom ktorého mala byť zmena vlastníckeho práva v prospech štátu nesie zodpovednosť za to, že toto rozhodnutie trpelo vadami, ktoré spôsobili jeho nulitosť a nezákonnosť. Preto socialistická organizácia, ktorej mal byť vyvlastnený majetok zverený do užívania, a ktorá bola v uvedenom období rovnako súčasťou štátu a bola štátom riadená, nemohla na základe nezákonného vyvlastňovacieho rozhodnutia nadobudnúť subjektívny dojem, z ktorého by bolo možné konštatovať jej dobromyseľnosť pri užívaní a držbe vyvlastneného majetku. O trovách konania rozhodol

podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Trnave rozsudkom z 19. februára 2008, sp. zn. 9 Co 117/2007, rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a určil, že žalobca je vlastníkom nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k.ú. T., a to novovytvorenej parc. č. X. – zastavaná plocha o výmere X. m² a parc. č. X. – zastavaná plocha o výmere X. m², ktoré vznikli odčlenením od parc. č. X. – orná pôda o výmere X. m², vedenej Správou katastra Š. na LV č. X., ktoré nehnuteľnosti sú zakreslené v geometrickom pláne č. X., vyhotovenom geodetom V. M. dňa 22.5.2006, overenom dňa 1.6.2006 Správou katastra Š. pod č.: X., ktorý je súčasťou rozsudku. Žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi trovy konania 8 630,- Sk k rukám jeho právneho zástupcu do troch dní. Odvolací súd uviedol zhodne so súdom prvého stupňa, že v danej veci bolo potrebné ako predbežnú otázku vyriešiť otázku platnosti rozhodnutia finančného odboru Okresného národného výboru G. zo dňa 31.5.1961. Považoval však vyvlastňovacie rozhodnutie na rozdiel od názoru súdu prvého stupňa za riadne doručené A. M., nakoľko z logického i gramatického textu rozhodnutia: „o tomto sa upovedomujú“ jednoznačne vyplýva, že rozhodnutie sa doručovalo A. M. na adresu B., Z., blok X., na ktorej sa v tej dobe zdržiavala a z vyznačenia právoplatnosti tohto rozhodnutia vyplýva, že sa jej rozhodnutie doručovalo v čase od jeho vydania 31.5.1961 do 30.7.1961, kedy malo nadobudnúť právoplatnosť. Skutočnosť ohľadne doručovania A. M. nebola však podľa odvolacieho súdu právne rozhodujúca, pretože na základe rozhodnutia správneho orgánu k prechodu vlastníckeho práva nedošlo. Rozhodnutie nebolo právoplatné a vykonateľné z dôvodu, že účastníkom konania o vyvlastnenie parcely bol v tom čase nebohý J. M., o čom ale žalobca nevedel, ktorá okolnosť mu nebola známa a preto u neho nespochybnila nadobudnutie vlastníctva vyvlastnením. Z uvedených skutočností vyplynulo, že na základe vyvlastňovacieho rozhodnutia zo dňa 31.5.1961 nemohlo dôjsť k nadobudnutiu vlastníckeho práva žalobcu k nehnuteľnosti. Bolo preto potrebné preukazovať, či mohlo dôjsť k vydržaniu uvedenej nehnuteľnosti, keď odvolací súd sa nestotožnil so záverom súdu prvého stupňa, že v danej veci bola dobromyseľnosť vylúčená. Mal za to, že neplatnosť právneho úkonu o prevode vlastníctva nie je okolnosťou vylučujúcou dobromyseľnosť pri nadobudnutí vlastníctva vydržaním. V čase vydania vyvlastňovacieho rozhodnutia neexistovali žiadne pochybnosti o jeho správnosti a ani vtedajšia vlastníčka A. M. nespochybňovala u žalobcu, resp. jeho právneho predchodcu jeho vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti. Žalobca sa preto mohol dôvodne domnievať, že je vlastníkom spornej nehnuteľnosti, dlhodobo jeho vlastníctvo spochybnené nebolo. Tento pokojný stav preto umožňoval prijať záver, že žalobca

dobromyseľne držal vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti v domnení, že je jej vlastníkom. Svedeckou výpoveďou zamestnanca žalobcu Ing. J. K. bolo preukázané, že spornú nehnuteľnosť užíval, keď v roku 1964 došlo na spornej nehnuteľnosti k vybudovaniu spojovacej koľaje, ktorá spájala štátnu dráhu s dráhou žalobcu. Pri zhromažďovaní podkladov pre privatizáciu sa tiež nevyskytli žiadne písomnosti, ktoré by sa zmieňovali o tom, že by privatizovaný majetok štátu v skutočnosti nebol vo vlastníctve štátu, alebo že by si voči spornej nehnuteľnosti uplatňoval vlastnícke právo iný subjekt. K ďalšej podmienky vydržania, a to plynutia vydržacej lehoty odvolací súd zaujal názor, že podľa platnej občiansko-právnej úpravy (od novelizácie Občianskeho zákonníka vykonanej zákonom č. 509/1991 Zb. s účinnosťou od 1.1.1992) sa oprávnený držiteľ stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu troch rokov, ak ide o hnuťnosť a po dobu desiatich rokov, ak ide o nehnuteľnosť (§ 134 ods. 1). Hypotéza tejto právnej normy vyžaduje len splnenie podmienky oprávnenej držby po dobu troch resp. desiatich rokov. Žiadne ďalšie dôsledky predôsledok stanovený v dispozícii neustanovuje. Preto možno prísť k záveru, že k nadobudnutiu vlastníckeho práva vydržaním príde, pokiaľ sú v dobe po nadobudnutí účinnosti uvedenej novely Občianskeho zákonníka splnené predpoklady stanovené v hypotéze citovanej právnej normy. Do doby, počas ktorej mal oprávnený držiteľ vec v držbe je potrebné započítať: aj držbu vykonávanú pred 1.1.1992. V tomto smere totiž nemožno prehliadnúť, že už držba na základe ustanovenia § 132a ods. 1 zákona č. 131/1982 Zb. bola všeobecne prípustná bez akéhokoľvek obmedzenia, (nevzťahovala sa na právnické osoby a na nehnuteľnosti, ktoré nemohli byť v osobnom vlastníctve). Nová právna úprava zákonom č. 509/1991 Zb. držbu uskutočňovanú do 31.12.1991 nekvalifikuje odlišne, len ju započítava do dĺžky nevyhnutnej vydržacej doby. Pritom však účinky právnej skutočnosti, ktorá viedla k vydržaniu mohli nastať najskôr 1.1.1992. Dobrá viera oprávneného držiteľa, ktorá je daná so zreteľom ku všetkým okolnostiam, sa musí vzťahovať i k titulu, na základe ktorého mohlo držiteľovi vzniknúť vlastnícke právo. To však neznamená, že takýto titul musí byť daný. Postačí, že držiteľ je so zreteľom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že tu taký titul je. Posúdenie, či je držiteľ v dobrej viere alebo nie bolo, treba hodnotiť objektívne a nielen zo subjektívneho hľadiska, V prejednávanej veci sa štát správal ako vlastníkom, vzhľadom na prebiehajúce vyvlastňovacie konanie, vydanie vyvlastňovacieho rozhodnutia, ktoré bolo opatrené doložkou právoplatnosti a vykonateľnosti. Počas celej doby trvania držby bol štát držiteľom oprávneným, držbu aj riadne vykonával, keď vyvlastnenú nehnuteľnosť riadne a nerušené po zákonom určený čas užíval. Odvolací súd nepovažoval nehnuteľnosť za nespôsobilý predmet vydržania, keď sa podľa jeho názoru nejednalo o vec, ktorá bola

majetkom v socialistickom vlastníctve, keďže uvedená orná pôda bola vo vlastníctve fyzickej osoby – žalovaného a nemala k nej socialistická organizácia právo užívania podľa osobitných predpisov. Dospel preto k záveru, že štát sa ako právny predchodca žalobcu nestal vlastníkom spornej nehnuteľnosti už na základe vyvlastňovacieho rozhodnutia, ale stal sa ním uplynutím vydržacej doby, a to ku dňu 1.1.1992. O náhrade trov konania rozhodol odvolací súd podľa ustanovenia § 224 ods. 2 O.s.p. za použitia ustanovenia § 14 2 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný, ktorý ho žiadal zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Namietal, že rozsudok odvolacieho súdu je vecne nesprávny a v rozpore so zákonom. Vytýkal odvolaciemu súdu, že na jednej strane uviedol, že na základe vyvlastňovacieho rozhodnutia zo dňa 31. 5.1961 nemohlo dôjsť k nadobudnutiu vlastníckeho práva žalobcu k nehnuteľnosti, na druhej strane sa na toto neplatné vyvlastňovacie rozhodnutie odvoláva, že štát sa správal ako vlastník vzhľadom na prebiehajúce vyvlastňovacie konanie, vydaním vyvlastňovacieho rozhodnutia atď. Poukázal na rozsudok, ktorým rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (sp. zn. 3 Cdo 96/96), ktorý predložil súdu, z ktorého je jednoznačne zrejmé, že žalobca nemôže žiadnym spôsobom odvodzovať dobromyseľnosť držby z neplatného právneho úkonu. Účastníkom vyvlastňovacieho konania bol podľa rozhodnutia otec žalovaného, ktorý bol v čase tohto konania už nebohý. Druhému zo spoluvlastníkov nehnuteľnosti – matke žalovaného, do dnešného dňa nebolo rozhodnutie o vyvlastnení riadne doručené, čím jej bolo znemožnené podať opravný prostriedok proti takémuto rozhodnutiu. Uviedol, že už v samotnom rozhodnutí o vyvlastnení bolo uvedené, že do 60 dní musí byť toto rozhodnutie, resp. jeho účinky zaznamenané v príslušnej Pkv, k čomu doteraz nedošlo. Na základe vyvlastňovacieho rozhodnutia sa stal žalobca držiteľom nehnuteľnosti, avšak z predložených dôkazov je zrejmé, že jeho držbu nemožno klasifikovať ako dobromyseľnú. Na základe vyvlastňovacieho rozhodnutia sa žalobca stal iba detentorom nehnuteľnosti, čím je vylúčené, aby mohol byť považovaný za dobromyseľného držiteľa, čo je zákonnou podmienkou pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním. Žalobca rovnako hodnoverným spôsobom nepreukázal doručenie vyvlastňovacieho rozhodnutia alebo jej matke žalovaného A. M., rod. R., na základe čoho správne súd prvého stupňa vo veci zaujal stanovisko, že ani v časti jej spoluvlastníckeho podielu nemohlo dôjsť k právoplatnému vyvlastneniu a to aj napriek tomu, že na vyvlastňovacom rozhodnutí je vyznačená právoplatnosť. Dôkazné bremeno o doručení je na strane žalobcu a nie žalovaného, pretože tento nemá akým spôsobom preukázať, či mu bolo poštou niečo doručené alebo nedoručené, keď o vyvlastňovaní nevedel, ani jeho matka,

pretože v tom čase (v rokoch 1960 – 1962) vykonával základnú vojenskú službu v M. v Č.. Dovolateľ považoval za správny i záver súdu prvého stupňa o tom, že nulitné rozhodnutie ONV G. nemohlo založiť dobromyseľnosť pre vydržanie. Navyše orná pôda – poľnohospodárska pôda nebola spôsobilým predmetom vydržania.

Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu ho žiadal zamietnuť. Stotožnil sa s vecnými a právnymi závermi odvolacieho súdu, ktorý správne určil jeho vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam, na základe vydržania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu vyplývajúcom z § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je dôvodné.

Z ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolatelia obsahovo vymedzili (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na vyššie uvedenú zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Výskyt žiadnej uvedenej vady dovolací súd v konaní nezistil a ani dovolateľ takúto vadu nenamietal.

Podľa dovolacieho súdu konanie odvolacieho súdu nie je postihnuté ani inou (v ustanovení § 237 O.s.p. neuvedenou) vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmatečnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Z obsahu dovolania žalovaného vyplýva, že tento ako dovolací dôvod uplatňuje ustanovenie § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.

Nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil. Právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré ho viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa a k vyhovaniu návrhu nie je vecne správne.

Z obsahu dovolania žalovaného vyplýva, že namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v otázke vydržania vlastníckeho práva z dôvodu nedostatku dobromyseľnosti pri držbe označeného pozemku, ktorého držby sa mal žalobca ujať na základe vyvlastňovacieho rozhodnutia, ktoré však bolo nulitným právnym aktom.

Je potrebné súhlasiť s právnym záverom oboch nižších súdov, že bolo nevyhnutné najprv sa vyporiadať so žalobcom tvrdeným prvým titulom pre nadobudnutie vlastníctva – t.j. rozhodnutím finančného odboru Okresného národného výboru v G. zo dňa 31.5.1961 č. X. o vyvlastnení nehnuteľnosti a posúdiť, či tento právny úkon spĺňal všetky podstatné náležitosti právneho úkonu. Odvolací súd síce konštatoval v odôvodnení, že sa stotožňuje so záverom prvostupňového súdu o tom, že rozhodnutie nie je právoplatné a vykonateľné z dôvodu, že účastníkom konania o vyvlastnenie parcely bol v tom čase nebohý J. M., vyvodil však z toho záver, že žalobca o tejto skutočnosti nevedel, a preto u neho nemohla spochybníť nadobudnutie vlastníctva vyvlastnením. Odvolací súd otázku nadobudnutia vlastníctva k predmetnej nehnuteľnosti žalobcom posudzoval iba z aspektu právnej úpravy vydržania podľa Občianskeho zákonníka v znení zák. č. 519/1991 Zb., jeho rozhodnutie nemožno považovať za správne. Žalobca v žalobe odôvodňoval nadobudnutie vlastníctva spornej nehnuteľností na základe uvedeného rozhodnutia o vyvlastnení a zároveň uvádzal, že tieto nehnuteľnosti nerušene užíva. Z uvedeného je zrejmé, že v prejednávanej veci je určitá súvislosť medzi oboma titulmi nadobúdania vlastníckeho práva, ktorá môže mať väzbu aj na splnenie zákonných predpokladov oprávnenej držby.

Vydržanie je v právnej teórii a praxi považované za jeden zo spôsobov pôvodného nadobudnutia práva, pri ktorom sa na základe splnenia zákonom osobitne určených podmienok (týkajúcich sa držby, držiteľa, predmetu držby a vydržacej doby) priznávajú právne účinky aj len domnelému právu vyplývajúcejmu z domnelého právneho vzťahu medzi jeho určitými subjektami, ak toto právo bolo vykonávané po stanovenú dobu nerušene a nepretržite v dobrej viere, že nejde o právo len domnelé. Pokiaľ teda súd dôjde k záveru, že v konkrétnej veci sa má uplatniť ako titul nadobudnutia vlastníctva vydržanie, je jeho povinnosťou komplexne skúmať splnenie podmienok vydržania. Základnými podmienkami vydržania ako spôsobu pôvodného (neodvodeného) nadobudnutia vlastníckeho alebo iného práva, pokiaľ právny poriadok tento spôsob nadobudnutia vlastníctva pripúšťa, vo všeobecnosti sú: 1/ oprávnená držba, 2/ uplynutie zákonom určenej vydržacej doby, 3/ spôsobilý predmet vydržania. Podmienky vydržania sú pritom stanovené tak, že musia byť splnené kumulatívne – ak z nich nie je splnená čo i len jedna, nedochádza k vydržaniu.

Tak v minulej právnej úprave (§ 132a ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení novely vykonanej zákonom č. 132/1982 Zb., resp. § 135a Občianskeho zákonníka v znení

do účinnosti zákona č. 509/1991 Zb. i v súčasnej právnej úprave (§ 134 Občianskeho zákonníka v znení od 1.1.1992) je oprávnenosť držby jednou z podmienok nadobudnutia vlastníctva veci vydržaním.

Za držiteľa sa považuje (fyzická alebo právnická) osoba, ktorá fakticky vec ovláda. Pri oprávnenej držbe musí ísť o také faktické ovládanie veci, pri ktorom je daná vôľa nakladať s vecou ako so svojou. Dobrá viera, ktorá je podkladom tejto vôle, vyjadruje vnútorný (psychický) stav držiteľa, ktorá sám osebe nemôže byť predmetom dokazovania. Toto vnútorné presvedčenie nadobúdateľa, že nekoná bezprávne a že si neprisvojuje cudziu vec, sa navonok prejavuje jeho konkrétnym správaním, a to už môže byť predmetom dokazovania a posudzovania. Posúdenie, či držiteľ je v dobrej viere alebo nie je, treba vždy hodnotiť objektívne a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) samého účastníka, a vždy treba brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú možno vzhľadom na okolnosti a povahu daného prípadu od každého požadovať, nemal alebo nemohol mať po celú vydržaciú dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu vec (právo) patrí. Dobrá viera zaniká v okamžiku, kedy sa držiteľ zoznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosť o tom, že mu vec právom patrí. Na tom nič nemení skutočnosť, že držiteľ bol aj naďalej (subjektívne) v dobrej viere. Dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať aj k okolnostiam, za ktorých vôbec mohlo vlastnícke právo vzniknúť, teda aj k právnomu dôvodu (titulu) vzniku vlastníctva.

Vydržať vlastnícke právo môže len oprávnený držiteľ, t.j. ten, kto s vecou nakladá ako so svojou a je so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že mu vec patrí. Samotná detencia k vydržaniu nepostačuje. Či je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, musí byť zhodnotené objektívne, ak dôjde k sporu, nestačí preto zamerať dokazovania len na zisťovanie subjektívnych predstáv držiteľa (Z IV str. 428 ods. 3).

Odvolaací súd nesprávne založil svoje závery o splnení podmienky dobromyseľnosti držby zo strany žalobcu (jeho právneho predchodcu) len na skutočnosti, že: „v čase vydania vyvlastňovacieho rozhodnutia neexistovali žiadne pochybnosti o jeho správnosti a ani vtedajšia vlastníčka A. M. nespochybňovala u žalobcu, resp. jeho právneho predchodcu jeho vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti. Žalobca sa preto mohol dôvodne domnievať, že je vlastníkom spornej nehnuteľnosti, dlhodobo jeho vlastníctvo spochybnené nebolo. Tento pokojný stav preto umožňoval prijať záver, že žalobca dobromyseľne držal vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti v domnení, že je jej vlastníkom“. Uvedený záver odvolacieho súdu

vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Z vykonaného dokazovania pritom bolo nesporným, že vyvlastňovacie rozhodnutie vydané finančným odborom Okresného národného výboru v G. zo dňa 31.5.1961 č. X. o vyvlastnení nehnuteľnosti, ako správny akt nemalo zákonné náležitosti, konanie sa v roku 1961 viedlo s účastníkom, ktorý zomrel v roku 1944 a v čase vyvlastňovacieho konania už nemal právnu subjektivitu. Účastníkom konania naopak nebol podielový spoluvlastník – žalovaný, pričom ani skutočnosť doručenia tohto rozhodnutia podielovej spoluvlastníčke žalovaného, žalobca nepreukázal. Bolo preto nepochybné, že pokiaľ príslušný orgán štátnej správy vykonávajúci vyvlastnenie, toto vyvlastnenie vykonal ako s vyvlastňovaným s niekým iným ako s vlastníkom a vlastnícke právo k veci, ktorá bola predmetom vyvlastnenia, patrilo subjektu, ktorý bol odlišný od vyvlastňovaných, nemohli nastať právne účinky, ktoré právna úprava s vyvlastnením spája. Na základe neúčinného vyvlastňovacieho konania a rozhodnutia nemohlo dôjsť k prechodu vlastníctva ani na organizáciu, v prospech ktorej bola nehnuteľnosť vyvlastnená a to bez ohľadu na to, či takýto nadobúdateľ bol alebo nebol dobromyseľný.

Pokiaľ štátny orgán pochybil a postupom v rozpore s právnymi predpismi (t.j. protiprávne) umožnil, aby sa štát stal detentorom veci, nie je možné o zásade, že v pochybnostiach sa má za to, že držba je oprávnená (§ 130 ods. 1 veta druhá Občianskeho zákonníka) ani uvažovať (viď napr. rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 19. mája 2004 sp. zn. 22 Cdo 469/2004).

V predmetnej veci žalobca, resp. jeho právny predchodca preto nespĺnili pri svojom vstupe do držby veci základnú podmienku, ktorú inštitút vydržania ako originálneho nadobudnutia vlastníctva vyžaduje, a to dobromyseľnosť. Túto totiž nebolo možné vyvodzovať z právneho úkonu, ktorého účinky nikdy nenastali.

Z dôvodov uvedených vyššie je zrejmé, že dovolanie žalovaného bolo opodstatnené, lebo smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý bol založený na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky preto tento rozsudok zrušil podľa ustanovenia § 243b ods. 1, 2 O.s.p. a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, pričom právny názor odvolacieho súdu je pre odvolací súd záväzný (§ 243d ods. 1 veta druhá O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. marca 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská